

MaNie

Nr. 154
Lente 2025

Spring in de wei

Het jaar van de torenvalk

De tot de verbeelding van velen sprekende torenvalk was ooit de meest voorkomende roofvogel in ons land. Maar hij heeft het zwaar en de populatie is geslonken. Het hele jaar 2025 staat hij daarom extra in onze aandacht.

Reptielenmotinoring

In deze aflevering het tweede deel van de belevenissen van John Toonen tijdens zijn speurtocht naar reptielen.

Invasieve exoten

Alvast een vooruitblik op de week van (of eigenlijk: tegen) de invasieve exoten in juni 2025. Een strijd tegen planten en dieren die in onze habitat niet thuishoren en de natuurlijk verhoudingen verstoren.

IVN-activiteiten

Een uitgebreid activiteitenprogramma van IVN Maas en Niers en veel aandacht voor de natuurwandelingen en werkgroepen.

ivn natuur
educatie
Maas en Niers

IVN natuureducatie is een landelijke organisatie, opgericht in 1960. De vereniging heeft 161 afdelingen met circa 6000 IVN-vrijwilligers die zich inzetten voor natuur, milieu en duurzaamheid.

IVN MAAS EN NIEERS

Onze afdeling heeft als werkgebied de gemeenten Genneep, Bergen en Mook en Middelaar. We hebben ruim 300 leden, waarvan 55 jeugdleden. Ons doel is om jong en oud te laten ervaren hoe mooi en waardevol natuur is. Onze actieve leden / vrijwilligers organiseren onder andere natuurexcursies, jeugdactiviteiten, cursussen en nog veel meer.

Word lid en doe mee!

Bijvoorbeeld met de nieuwe uilenwerkgroep. Of samen aan de slag in het groen met de werkgroep Landschapsbeheer. Zie al onze werkgroepen op deze pagina. Er zit vast wel een activiteit tussen die bij jou past en waarmee jij je kunt inzetten voor onze mooie natuur.

Heb je interesse? Of wil je meer informatie? Stuur dan een kort mailtje naar de werkgroep met je voorkeur. Zie voor meer informatie onze website www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers of scan de QR-code:

Hoe kun je lid worden of opzeggen?

Nieuw lid of donateur | IVN
<https://www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers/lidmaatschap/>

Wat kost het om lid te worden?

Jeugdleden € 7,50 per jaar en volwassen lid € 25,- meer info: zie website.

Wat biedt het lidmaatschap je?

4x per jaar het IVN-blad 'Mens en Natuur', 3x per jaar het clubblad MaNie, Nieuwsbrieven, natuurwandelingen, cursussen, lezingen en deelname aan werkgroepen.

COLOFON

Redactieteam MaNie

Natascha Bakker, Myriam van Breevoort, Saskia Egmond, René Elich (coördinator), Germa Vloet.

E-mailadres redactie: Rene Elich, p/a redactie.manie@ivn-maasenniers.nl

Grafische vormgeving: Andries Knevel

Foto cover: jong geitje (Shutterstock)

Foto's achterblad: Hans Derksen; René Elich; Marian Vink; Vincent van Zalinge; beeldbank IVN

Druk: Druckerei Heimig | Kleve, Deutschland

Papier:

Bezoekadres IVN Maas en Niers: Kampweg 10, 6591 XV Genneep (bij de algemene begraafplaats).

Bankrekening: IBAN NL69 RABO 0140663460

KuK-nummer: 40166209

© Copyright IVN Maas en Niers

Werkgroepen

Bibliotheek:

René Elich - redactie.manie@ivn-maasenniers.nl

Cursussen:

John van Himbergen - educatie@ivn-maasenniers.nl

Excursies, lezingen en wandelingen:

Roel Steinmann - activiteiten@ivn-maasenniers.nl

Fotografie:

Bennie Musters - ledenadmi@ivn-maasenniers.nl

Gebouwen:

Jeroen Jorna - @ivn-maasenniers.nl

Insecten en vlinders:

Peter Megens - insecten@ivn-maasenniers.nl

Jeugd, de Groentjes:

Myriam van Breevoort - groentjes@ivn-maasenniers.nl

Landschapsbeheer:

John Toonen - landschapsbeheer@ivn-maasenniers.nl

Natuur en Milieu:

Jan Wolters - IVNNatuurenMilieu@ivn-maasenniers.nl

Nieuwsbrief:

Germa Vloet - nieuwsbrief@ivn-maasenniers.nl

Paddenstoelen

Elma Burg - paddenstoelen@ivn-maasenniers.nl

Planten:

Hennie Dimmers - planten@ivn-maasenniers.nl

Redactie MaNie:

René Elich - redactie.manie@ivn-maasenniers.nl

Roofvogels en uilen:

Dirk Kerkhoff - ruwg@ivn-maasenniers.nl

Bestuur

Voorzitter: Ger Frenken

voorzitter@ivn-maasenniers.nl

Secretaris (ad interim): Jeroen Jorna

secretaris@ivn-maasenniers.nl en info@ivn-maasenniers.nl

Penningmeester: Xander van Hartingsveldt

penningmeester@ivn-maasenniers.nl

Communicatie: Natascha Bakker

communicatie@ivn-maasenniers.nl

Ledenadministratie: Jeroen Jorna

ledenadmi@ivn-maasenniers.nl

Werkgroepen: Roel Steinmann

activiteiten@ivn-maasenniers.nl

Vertrouwenspersoon

Arnold Jansen: vp-mannen@ivn-maasenniers.nl

Voorwoord

Beste leden en lezers,

In deze onzekere tijden biedt het ritme van de seizoenen mij steeds weer houvast. Vooral het voorjaar is per definitie een tijd van nieuw leven en daarmee ook een tijd van hoop.

Een explosie van groen, terugkerende vogels uit de winterkwartieren, langere dagen, een voorjaarszonnetje, dat alles maakt dat we ons meteen een stuk opgewekter voelen. Binnen hou ik het dan ook niet meer uit. Ik moet er op uit, naar het vrije veld, de inspirerende natuur in. Fascinerend om steeds weer te ontdekken hoe op deze aarde alles met alles is verbonden en om je te realiseren hoe nietig en kwetsbaar wij mensen zijn. Buiten kun je waarnemen en opladen, thuis nagenieten en kennis vergaren.

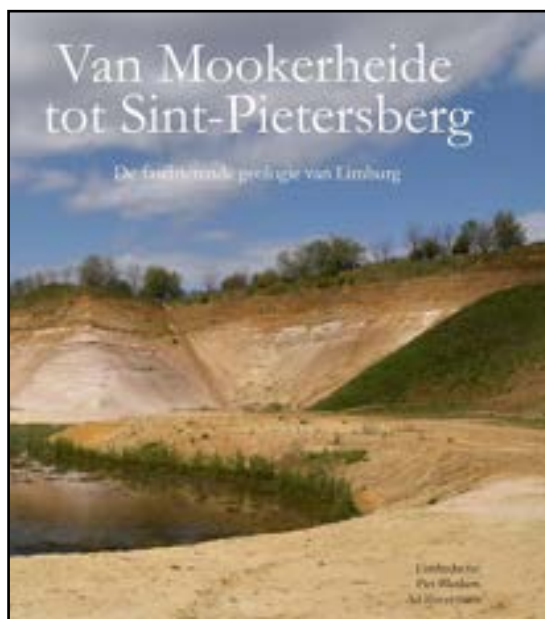
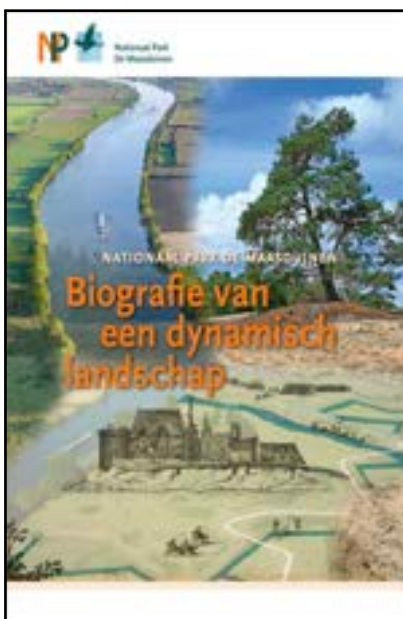
Ongelooflijk wat er allemaal op internet te vinden is, maar regelmatig verschijnen er ook heel mooie boeken over onze regio. De recent verschenen 'Landschapsbiografie van de Maasduinen' kan ik aanbevelen, maar ook het boek 'Van Mookerheide tot de Sint-Pietersberg' over de fascinerende geologie van Limburg. Als IVN-ers willen we mensen graag deelgenoot maken van al dit moois. Bij Maas en Niers bruist het van de activiteiten, of het nu bij de Groentjes, de Landschapsbeheergroep, plantengroep of de vogeltellers is, overal ontmoet je enthousiaste natuurliefhebbers. Ook deze MaNie getuigt hier weer van. Kijk eens naar het verhaal over de Hawkins Link of naar dat over het jaar van de Torenavalk. Vergeet de IVN agenda vooral niet en doe mee met een activiteit.

Ik gun u allen een speciale natuurervaring en bovenal een heel fijn voorjaar.

Veel leesplezier.

Ger Frenken, voorzitter

BOEKENTIPS VAN DE VOORZITTER:

Inhoud

- 2 IVN-info, bestuur en werkgroepen
- 3 Voorwoord
- 4 Informatiebord Hawkins Link
- 5 Landschapsbeheer
- 6 - In memoriam Ben Toonen
- Klussen rond het clubhuis
- 7 Puzzel- en prijsvragen
- 8 Niet alleen maar reptielen (deel 2)
- 9 Vogel wintertelling
- 10 Stop de invasieve exoten
- 11 Nieuwjaarswandeling
- 12 Mijn magische Maas- en Niersplek
- 13 - Einde seizoen landschapsbeheer
- Knotwilgen knotten
- 14 De Groentjes
- programma
- extra raadplaatje
- 15 Uilenogen
- 16 - Puttertjes
- oplossing extra raadplaatje
- 17 - Van de scholengidsen
- Scholenexcursies De Piramide en De Ratel
- 18 Jaar van de torenvalk
- 20 Winterwandeling Plantenwerkgroep
- 22 PTT-vogeltelling 2024
- 23 Bijdrage IVN Maas en Niers aan populatie steenuilen
- 24 Alleen op de wereld?
- 25 Winter 2025
- 26 Agenda IVN
- 27 Oplossing raadplaatje

HAWKINS LINK

TEKST EN FOTO'S: RENÉ ELICH

Op 26 februari was een groot aantal mensen door de gemeente Gennep uitgenodigd in het IVN clubhuis voor de onthulling van de Cortenstalen lessenaar over de Hawkins Link. Dit in het kader van 80 jaar vrijheid, waarbij dit kleine stukje spoorlijn een belangrijke rol heeft gespeeld.

Veel partijen waren bij de ceremonie aanwezig, waaronder burgemeester Hans Teunissen en wethouder Janine van Hulsteijn en enkele raadsleden namens de gemeente Gennep. Verder was de *Stichting Veritable* vertegenwoordigd, alsmede het *Comité 80 Jaar Vrijheid Gennep* en de *Stichting Erfgoed Gennep*.

Ook bevond zich een aantal auteurs van boeken over verdwenen spoorlijnen onder de genodigden. En natuurlijk ook de huidige bewoners van percelen waarover de Hawkins Link in Gennep gelopen heeft.

Onze IVN-afdelingsvoorzitter Ger Frenken verwelkomde de gasten en hield een korte inleiding over wat het IVN zoal doet, waaronder ook het ondersteunen van cultuur-historische evenementen, zoals deze bijeenkomst.

Jos Ballast nam het stokje over met een uitgebreide presentatie over de geschiedenis van de Hawkins Link. Een (groot) deel van die historie is al beschreven in de vorige MaNie, nummer 153 (herfst/winter 2024). Een- en-ander was nu aangevuld met meer (lucht)foto's, tekeningen, films en een authentieke spoorbiels en spijker. Het was een boeiend verhaal met regelmatige interactie met de zaal.

Ondanks dat Jos veel informatie gevonden heeft, kunnen niet meer alle vragen worden opgelost. Er zijn nog onduidelijkheden, bijvoorbeeld over een vreemde datum op een blauwdruk en over het exacte punt waar de Hawkins Link aansloot op de NBDS spoorlijn (Duits lijntje).

Onderstaande kaart toont het verloop van de Hawkins Link, door Milsbeek, langs het klooster Roepaen bij Ottersum tot aan de aansluiting op het Duits Lijntje.

Foto's rechts: Genodigden scharen zich rondom de onthulling van de lessenaar.

Na de presentatie en een korte pauze ging het gezelschap, onder aanvoering van Jos, naar de plaats waar de lessenaar staat opgesteld. Onderweg natuurlijk door Jos voorzien van extra informatie. De Cortenstalen lessenaar werd onthuld door de burgemeester en de bewoners van de percelen in de buurt.

Omdat er op de plaats van het wissel bij de aansluiting op de NBDS spoorlijn onvoldoende ruimte is, staat de lessenaar iets verderop geplaatst aan de fiets- en wandelroutes.

In aansluiting op de onthulling van dit informatiepaneel heeft Jos op 9 en 16 maart een uitgebreide lezing gehouden over de Hawkins Link, in combinatie met een wandeling en stop bij de lessenaar. Bij het schrijven van dit artikel waren beide lezingen al volgeboekt.

4 januari 2025 - Op de eerste werkdag van het jaar trakteert John de landschapswerkgroep na afloop vaak op een kom snert. Een echte Nieuwjaars-snert ochtend dus. (foto1)

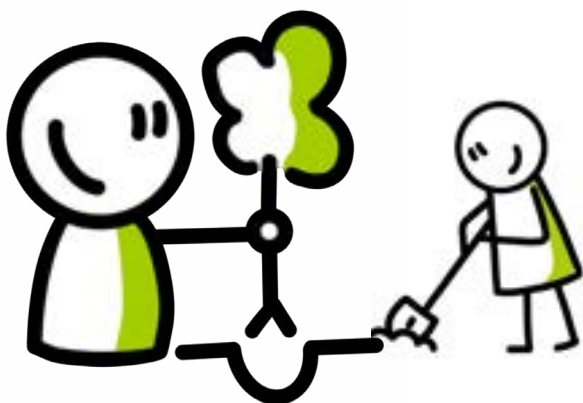
8 februari 2025 - Weer flink gewerkt en in twee zaterdagen de oevers van de poel bij 't Quin mooi opgeschoond. Nu kan Staatsbosbeheer in het najaar gemakkelijk de poel verbeteren en de taluds afvlakken. Prima werk! De eerste foto is van voor de werkzaamheden. (foto 4 en 5)

25 januari 2025 - Deze zaterdag zijn we niet naar het Rondven in Bergen geweest omdat we maar met z'n vijven waren. Flexibel als we zijn, hebben we de knotwilgen bij de Henakker in Ottersum maar eens onder handen genomen. Toch nog een hele klus maar we konden het mooi afronden en we konden weer op tijd naar huis! (foto 2 en 3)

22 februari 2025 - Nu wel naar het Rondven in Bergen geweest. Op 15 maart is de klus geklaard. (foto 6)

Beleef de natuur

IN MEMORIAM: BEN TOONEN

Begin januari overleed onverwachts op 65-jarige leeftijd, ons zeer gewaardeerde lid Ben Toonen. Ben is lang lid geweest van de landschapsbeheergroep. Dat heeft hij vooral in de beginperiode altijd met veel plezier gedaan, tot de voortschrijdende Parkinson dit niet meer mogelijk maakte. Toch was hij altijd nog geïnteresseerd in de werkgroep en de werkzaamheden die ze uitvoerden. We bewaren dierbare herinneringen aan Ben.

Het bestuur

De Landschapsbeheergroep

Foto: Ben in actie tijdens het knotten met de Landschapsbeheergroep

KLUSSEN ROND HET IVN-CLUBHUIS

TEKST EN FOTO'S: BENNIE MUSTERS

Rond het IVN-gebouw en dat op een dinsdag. Met zaag, zeis, hark, hamer en bezem werd er veel opgeruimd, van pad tot tuin en van vijver tot haag. De bosmaaier en kettingzaag kwamen weer goed van pas, dan mag je wel even uitblazen.

SPECIAAL VOOR DE PUZZELAARS ONDER ONS

De redactie van de MaNie introduceert een nieuwe rubriek. Elke aflevering zal voortaan een prijsvraag bevatten. In deze editie vind je er zelfs twee. En er valt wat te winnen!

PRIJSVRAAG VOOR DICHTERS

We zoeken gedichtenschrijvers. Wie wil voor de volgende MaNie een gedicht schrijven over de torenvalk? Dit maakt onderdeel uit van onze prijsvragen-cyclus. Onder de inzendingen verloten we een mooi boek over valken!

Stuur je gedicht op naar: redactie.manie@ivn-maasenniers.nl

Zet 'Gedicht' in het onderwerp van de e-mail en vermeld naam en telefoonnummer.

Je gedicht moet uiterlijk 1 juli bij ons binnen zijn.

PRIJSVRAAG TORENVALKEN TELLEN

De Vogelbescherming heeft 2025 uitgeroepen als het jaar van de Torenvalk en daar willen wij aandacht aan besteden. In deze MaNie hebben we afbeeldingen van de Torenvalk verstoppt. De vraag is: Hoeveel torenvalken zijn er in foto's en plaatjes 'verstoppt'?

Het juiste antwoord mag je opsturen naar: redactie.manie@ivn-maasenniers.nl

Zet 'Torenvalken tellen' in het onderwerp van de e-mail en vermeld naam en telefoonnummer. Je antwoord moet uiterlijk 10 mei bij ons binnen zijn. Uit de goede inzendingen wordt een winnaar getrokken, die met onze roofvogelwerkgroep een keertje mee gaat om jonge torenvalkjes te ringen. Uiteraard komt er een verslag in de volgende MaNie.

Raadplaatje

Vraag:

Welke bloem zien we op deze foto?

(De oplossing vind je op bladzijde 27)

HET EERSTE DEEL VAN DIT ARTIKEL VIND JE OP PAGINA 11 VAN DE VORIGE MANIE (NR. 153).

Met een inventarisatieronde langs de platen die zijn uitgelegd om de koudbloedige reptielen naar de warmte te lokken, loop je door de heide van plaat naar plaat. Naast reptielen kom je daarbij van alles tegen.

Zo had ik eerder al de nachtzwaluwveren gevonden. Later dat jaar vlogen er in een keer drie nachtzwaluwen voor mijn voeten op! Ze maken lang gebruik van hun schutkleuren en je moet al bijna bovenop ze gaan staan voordat ze vluchten. Twee jonge nachtzwaluwen vlogen weg, de moeder deed net of ze gewond was en probeerde me weg te lokken langs een houtwal. Even later kwam ze teruggevlogen en ging ze op de houtwal, enkele meters verwijderd van mij, alarm slaan. Natuurlijk ben ik daar direct weggelopen zodat de rust terugkeerde. Maar zoiets maak je toch maar een keer in je leven mee!

Ik vond een schedel van een ree (zie bovenstaande foto). Het was van een jonge ree, waarschijnlijk een kalf dat de eerste winter niet heeft overleefd. De leeftijd kun je aflezen door naar de tanden en kiezen te kijken. Zijn ze nog heel spits en puntig dan betreft het een jong dier. Hoe meer de kiezen afgesletten en afgevlakt zijn, hoe ouder het dier is.

Zoals je op onderstaande foto ziet, ontdekte ik ook insecten; waaronder een vrij zeldzame voor Nederland: de lederschallebijter of lederloopkever. Het is de grootste loopkeversoort in Nederland.

Zo zie je maar weer: je komt altijd van alles tegen wat reuze interessant is maar waar je in eerste instantie niet naar op zoek bent! Want ik hoor jou denken, zou hij ook nog reptielen gevonden hebben? Jazeker, afgelopen seizoen was fantastisch! Dat kwam ook omdat ik nu meer vrije tijd heb en dus de ideale weersomstandigheden kon afwachten om op pad te gaan. Voor levendbarende hagedissen is dat zonneschijn, voor hazelworm en gladde slang bewolking met af en toe wat zonneschijn.

Zeker aan het einde van de zomer vind je bijna uitsluitend vrouwtjes onder de platen. Zij hebben de eitjes in zich die door de warmte sneller tot ontwikkeling komen. De levendbarende hagedis (hieronder op de foto), hazelworm en gladde slang zijn ei-levendbarend. Dat wil zeggen dat eitjes tot ontwikkeling komen in het lichaam. Als ze volgroeid zijn, worden ze gelegd maar breken vrijwel meteen open. Daardoor lijkt het alsof ze levendbarend zijn.

Begin augustus vond ik tijdens mijn rondes langs de platen wel meer dan twintig hazelwormen! (zie foto hieronder). Soms wel drie vrouwtjes onder één plaat. De mannetjes zijn eenkleurig, de vrouwtjes hebben donkere flanken en vaak een donkere rugstreep.

Het grootste verschil met een slang is dat ze veel kleinere schubben hebben en meerdere rijen buikschubben. En een hazelworm kan zijn ogen sluiten. Aan het eind van de zomer zijn de vrouwtjes ook veel dikker door de eitjes, je kunt dan goed de overgang van de buik naar de staart zien.

Kleinere exemplaren zijn nog niet volgroeid en noemt men subadult. Rond september worden de jongen, de juvenielen, geboren en deze zijn direct zelfstandig.

En dan de gladde slang (zie onderstaande foto). Ook deze heb ik dit jaar gevonden. Op een ochtend was het geluk met mij, want ik vond er toen twee. Geweldig, dan kan je dag niet meer stuk!

De gladde slang heeft een vrij kleine kop en het meest kenmerkende: er loopt altijd een donkere streep vanaf het neusgat via het oog tot in de hals. Verder heeft deze slang een enkele rij buikschubben en kan hij de oogleden niet sluiten.

Zeker van de hazelworm hebben we in ons werkgebied op enkele plekken een hele mooie populatie! Dit jaar is er ook een begin gemaakt met de verbinding tussen de Cockse heide en de Duvelskuul. Door deze verbindingszone kunnen straks niet alleen reptielen wisselen tussen deze gebieden, maar ook alle andere soorten die afhankelijk zijn van heide. Hierdoor blijft de genetische diversiteit gewaarborgd.

Het was een prachtig jaar en ik kijk alweer uit naar het komende voorjaar en ben benieuwd wat ik weer allemaal ga tegenkomen.

VOGEL WINTERTELLING

TEKST EN FOTO'S: BENNIE MUSTERS

Tijdens een wintertelling een groepje van 20 Toendrarietganzen waargenomen bij de zandafgraving Ottersum (foto boven).

Aldaar ook een groepje van 14 Casarca's gezien (foto onder).

Verder een Putter (foto links) en een koppel groenlingen die snoepen van de zonnebloempitten (foto rechts).

STOP DE INVASIEVE EXOTEN

VAN 20 - 29 JUNI 2025 IS HET DE WEEK VAN DE INVASIEVE EXOTEN. STICHTING PLATFORM STOP ORGANISEERT DEZE WEEK VOOR DE 10E KEER OP RIJ.

De week begint traditiegetrouw op de derde vrijdag van juni en duurt 10 dagen. Tijdens deze week wordt via lezingen, natuurwerkdagen en publieksactiviteiten aandacht besteed aan de uitheemse planten en dieren die door menselijk toedoen hier zijn terechtgekomen.

Je vindt meer informatie over de Week van de Invasieve Exoten op de site www.weekvandeinvasieveexoten.nl. Mocht je een activiteit willen organiseren, dan kun je dat ook op die site aanmelden of contact opnemen via e-mailadres info@invasieve-exoten.nl.

WAT ZIJN INVASIEVE EXOTEN?

Invasieve exoten zijn soorten die zich buiten hun oorspronkelijke verspreidingsgebied hebben gevestigd (exoten) en hun aanwezigheid leidt tot problemen en schade voor de omgeving. Ze domineren bijvoorbeeld de inheemse soorten en verstoren zo de omgevingsbalans en zo ook de biodiversiteit.

Het gaat zowel om planten als om dieren. De verplaatsing naar ons land kan op vele manieren zijn gebeurd. Bijvoorbeeld meegenomen als souvenir, meegelift met groot transport, via zaad- en groente-handel en door bewuste verplaatsing.

Een exoot kan gaan woekeren doordat concurrentie, ziekmakers of vijanden ontbreken of de exoot draagt mogelijk een parasiet of virus bij zich waar de inheemse omgeving ziek van wordt en daardoor afneemt. Een al wat ouder bekend voorbeeld is de invoer van konijnen in Australië. Een uitgezette groep van 24 konijnen in 1859 had zich in 50 jaar tijd over het gehele continent verspreid.

Meer recente voorbeelden zijn de Japanse duizendknoop, de nijlgans, rivierkreeften en de hoornaar.

IVN MAAS EN NIRS ACTIVITEITEN

IVN Maas en Niers besteedt de komende maanden ook de nodige aandacht aan de invasieve exoten. Echter, voor het drukken van deze MaNie waren er nog geen concrete activiteiten bekend. Houd de website en de nieuwsbrief hiervoor in de gaten.

ERVARINGEN VAN JOHN TOONEN MET INVASIEVE EXOTEN

Onze Landschapsbeheerwerkgroep komt ook geregeld in aanraking met exoten. Om er maar eens één te noemen: de Amerikaanse vogelkers. Deze is ooit ingevoerd om de humuslaag in dennenbossen te verbeteren. Achteraf bleek dit een echte pionierssoort die nu bijna niet meer kan worden teruggedrongen. De werkgroep is dan ook vaak vogelkers aan het zagen of uitsteken. En bij het beheeren van poelen moet goed worden opgelet dat er geen watercrassula of grote waternavel via de gereedschappen wordt verspreid. Ook dat zijn een paar zeer invasieve soorten planten.

Met de amfibieën-inventarisatie komt John ook diverse invasieve soorten tegen, zoals bijvoorbeeld de blauwband. Dat is een klein visje dat vanuit Azië hier met forellenbroed terecht is gekomen en inmiddels de gehele Maas met haar zijrivieren massaal heeft bevolkt.

Via het Donaukanaal zijn de laatste jaren veel soorten Euro-Aziatische grondels onze watersystemen binnengedrongen. Soorten als de zwartbekgrondels, marmelgrondels en kesslergrondels die hier normaal nooit konden komen, hebben nu na aanleg van het kanaal vrije doorgang. Ze verdringen onze inheemse soorten zoals de rivierdonderpad die nu alleen nog maar in kleine zanderige riviertjes te vinden is.

Dan is er nog de zonnebaars! Dat is een populaire vijvervis, maar wordt zo'n vijver opgeruimd dan worden de vissen vaak voor het gemak maar in poelen of ander water uitgezet. De vis breidt zich vervolgens massaal en dominant uit en eet bovendien ook nog de eitjes en larven van onze inheemse amfibieën. Een regelrechte ramp!!

GEVOLGEN EISEN BREDE BEKENDHEID

Dit soort verspreidingswijzen, meestal verricht uit onwetendheid, moeten dringend onder de aandacht gebracht worden. De enorm verstrekkende gevolgen en de schade voor de omgeving moeten bredere bekendheid krijgen!

NIEUWJAARSWANDELING

TEKST: RENÉ ELICH; FOTO'S: GERMA VLOET, BENNIE MUSTERS

Om het nieuwe jaar goed te beginnen had het bestuur op 12 januari een bijeenkomst georganiseerd. Na een kort welkomstpraatje van voorzitter Ger splitste de groep zich. Onder leiding van Jos Ballast liepen we een stukje van de Bomen- en volksgebruikenroute.

Tijdens de wandeling gaf Jos uitleg en liet hij een van de wandelaars een specifiek verhaal uit de routebeschrijving voorlezen. Ondertussen waren de Groentjes op het NATO-terrein met wat meer speelse zaken bezig.

Na afloop kon iedereen gezellig bijpraten onder het genot van glühwein of warme chocolademelk met een pannenkoek en gepofte kastanjes. En een vuurtje met marshmallow doet het altijd goed op zo'n mooie winterdag. Een prima begin van het nieuwe jaar.

MIJN MAGISCHE MAAS- EN NIERSPLEK

DRIE VIJVERS EN EEN ACHTERTUIN

TEKST EN FOTO'S: GERMA VLOET

'*Mijn Magische Plek*' is een terugkerende rubriek in de MaNie. Voor een bijdrage in deze aflevering van ons blad, ging ik bij mezelf na: "welke plaats is dat voor mij?".

Als eerste dacht ik aan de **drie vijvers**, een watertje bij Heijen tegen de N271 aan. Als ik even een klein rondje wil lopen, ga ik daarheen. De straat uit en ik sta in het 'bos(je)'. Het 'even' valt meestal wat tegen. Want hoewel het maar een klein rondje is doe ik er, met fototoestel en telefooncamera bij de hand, al snel tien minuten langer over. Ik kijk hoe hoog of laag het water staat, of de eenden er in het voorjaar weer zitten, of er kikkerdril wordt afgezet als het water hoger staat (en waarvan het maar de vraag is of het ooit tot kikkers komt). In de zomer ga ik er op zoek naar juffers en libellen en hun achtergebleven huiden. De laatste jaren zijn dat er niet zo veel. Vele jaren geleden zag ik er een salamander en nog steeds kijk ik of ik er een zie. De herfst is goed voor een rondje paddenstoelen zoeken. En in de winter kun je er mooie plaatjes schieten van bevroren water waar het zonlicht op schijnt.

Eens in de zoveel tijd worden de kanten van de drie vijvers door onze IVN-landschapswerkgroep weer vrijgemaakt van opschot. Kortom, het is een mooi gebied voor een beschrijving van *mijn* magische plek.

Totdat ik de volgende ochtend uit mijn raam keek. We hadden vogelvoer in **onze achtertuin** opgehangen. En deze morgen was het er druk genoeg: pimpel- en kool-

meesjes, enkele groenlingen en vinken. Verder een duif, gaai, merel, mus en roodborstje. Ook dat vind ik behoorlijk magisch!

Met z'n hoevelen zitten ze op de pindacake? Jagen ze elkaar weg, of wachten ze netjes op elkaar? Voor je het weet zijn er weer vijf minuten voorbij. Naast de genoemde vogels zien we ook regelmatig staartmeesjes, eksters en kraaien of de grote bonte specht. En minder vaak: spreeuwen, een paar putters, lijsters, een winterkoninkje en koperwieken. Regelmatig brengen een paar eekhoorns een bezoekje aan onze tuin. En dat allemaal in dit seizoen. De rest van het jaar bewonderen we bloemen, planten, paddenstoelen, insecten, bijen, hommels op zonnebloemen, allerlei vlinders, een groene specht, een hoopje sneeuw op de tak en nog veel meer. Waar komt dit keer weer een bloemetje op? Ik weet niet wat het allemaal is, maar het is leuk om er naar te kijken. En ook hier maak ik foto's van. Al dit leven in je eigen achter- (en voor)tuin is heel erg de moeite waard en bij slecht weer lekker van binnenuit te bekijken.

Een derde plek die ik toch ook nog even aanstip: De Diepen in Milsbeek. Eens in de zoveel tijd maak ik daar een rondje. Onlangs weer: zwanen, ook jongere, Kieviten, eenden. En aan het eind van de zomer langs de bosrand op zoek naar het vliegend hert.

Eigenlijk is er wel heel veel **magisch**.

Eenden in de vijver

Spreeuw pikt uit de pindakaaspot

Eekhoorn pikt vogelvoer

EINDE SEIZOEN LANDSCHAPSBEHEER

TEKST EN FOTO'S: JOHN TOONEN

Zaterdag 15 maart was de laatste werkdag van de Landschapsbeheergroep.

Met 10 personen hebben we hard gewerkt bij het Rondven in Bergen, maar het net niet klaar gekregen. Maar super werk verzet!

Dat kleine stukje dat is blijven staan pakken we in het komend najaar nog een keer aan. Op de eerste twee foto's hieronder is goed het verschil tussen "voor" en "na" te zien. De openheid is weer helemaal terug! We hebben weer een geweldig seizoen gehad. Er is veel werk verzet

en daar hebben we veel waardering voor gekregen; van Staatsbosbeheer, maar ook van anderen. Zelf heb ik er in ieder geval van genoten en ik kijk alweer uit naar het komende najaar!

Leden van de landschapbeheergroep: allemaal bedankt voor jullie geweldige inzet, gezelligheid en saamhorigheid!!

Dat geeft mij heel veel positieve energie.

KNOTWILGEN KNOTTEN

TEKST EN FOTO'S: MYRIAM VAN BREEVOORT

De Groentjes waren op 8 maart weer van de partij bij het wilgenknotten bij De Vlammert.

De GROENTJES

TEKST EN FOTO'S:
MYRIAM VAN BREEVOORT

Programma april t/m september 2025

Groentjesleden ontvangen extra informatie in de week voorafgaand aan elke activiteit.
Meedoen? Dan graag aanmelden per e-mail: groentjes@ivn-maasenniers.nl

Zondagochtend 18 mei

VAN ALLES OVER VOGELS

10:00 - 12:00 uur

In het IVN-clubhuis

Vrijdag 6 t/m zondag 8 juni

IVN-SLOOTJESDAGEN

Groentjes ontvangen nog bericht op welke dagen en waar wij op zoek gaan naar waterplanten, oeverplanten en waterdiertjes.

Vrijdag 15 en
zaterdag 16 augustus

GROENTJESWEEKEND
Thema: Nachtvinders

In het IVN-clubhuis

Zondag 21 september

**THEMAOCHTEND OVER GROTE EN KLEINE
ZOOGDIEREN: WOLVEN EN DASSEN,
EEKHOORNS EN MUIZEN.**

10:00 – 12:00 UUR

In het IVN-clubhuis

Een extra raadplaatje

TEKST EN FOTO: MYRIAM VAN BREEVOORT

Op de foto links zie je een bolletje mos.
Het groeit op de oude muur van de begraafplaats in Gennepe.

Er zijn ongeveer 12000 soorten mossen, verspreid over de hele wereld.
Alleen al in Nederland zijn er zo'n 650 soorten.
Weet jij welk soort mos op deze foto staat?

Je kunt je antwoord zelf controleren. Je vindt het op pagina 16.

Uilenogen

TEKST EN FOTO'S: MYRIAM VAN BREEVOORT

Uilenogen zijn heel groot. Tijdens onze excursies laten we met een paar ballen zien hoe de verhouding is tussen uilen- en mensenogen.

Tijdens onze excursies horen we af en toe zulke leuke en ook mooie uitspraken van kinderen. Hieronder vind je drie voorbeelden van de afgelopen tijd.

Ik vroeg na afloop van de eerste Scharrelkidsmiddag van dit seizoen aan een jongetje: "Vond je het vanmiddag leuk?"
Het antwoord was: *"Nee, ik vond het niet leuk, maar ik vind de natuur MOOI!"*

En tijdens een van onze uilen- en braakballenochtenden wist een van de kinderen waarom er zoveel haar in een braakbal zit.
"Dat is om de keel te beschermen bij het uitspugen van alle scherpe muizenbotjes".
Goed bedacht toch?

Een meisje wist te vertellen wie er in de bluspoel leven.
"Kikkers en Mallesanders!!"
Zo'n leuke verspreking.

PUTTERTJES

Weer zo'n prachtig schilderijtje van Jael Engelen. Deze jonge, maar zeer begaafde, creatieveling is lid van de Groentjes. Zij schilderde deze puttertjes op verzoek van een van onze gidsen. In de zomereditie van 2024 (MaNie nr. 152) stond al eens een door haar geschilderde nachtzwaluw.

OPLOSSING VAN HET EXTRA RAADPLAATJE

DE VRAAG ONDER AAN PAGINA 14 WAS:
"WELK SOORT MOS ZIE JE HIER OP DE FOTO?"

HET JUISTE ANTWOORD IS: GEWOON MUISJESMOS

Gewoon muisjesmos komt bijna over de hele wereld voor. Je vindt het vooral in streken met een gematigd klimaat, tot op een hoogte van ongeveer 3000 meter. Het mos wordt voornamelijk aangetroffen op oppervlakten als boomstammen en mortel (zoals dat is verwerkt in de oude muur bij de begraafplaats).

Van de scholengidsen

Wat hebben we dit schooljaar al een mooie excursies mogen houden voor de kinderen van de basisscholen in onze regio. Er stonden een paar leuke, nieuwe thema's op het programma.

In de maand januari hebben we vier keer een klas meegenomen in de wereld van de uilen. Na een inleidende presentatie van Jos en een fotowandeling buiten op het oude NATO-kamp, gingen alle kinderen aan de slag met het uitpluizen van een braakbal. Zo namen ze een mooi aandenken mee naar huis in de vorm van een "schilderijtje" van muizenbotjes. We zijn van plan om deze excursie in het volgende schooljaar weer in te plannen. Dat wordt dus weer braakballen en cd-hoesjes verzamelen!

Van de winter werden we door het Vogelasiel verrast met een heleboel vogelzaad en ook met nestkastjes. Veel daarvan is uitgedeeld onder de Groentjes en Scharrelkids.

In februari kregen een paar schoolklassen een winterwandeling van ons. Deze ochtenden werden afgesloten met het maken van een eenvoudig vogelvoederplankje. We hadden nog een hele voorraad kartonnen doosjes liggen. Die lieten we met plaatjes beplakken en daarna vulden we de gepimpte doosjes met zaadjes uit de soeppan!

Lekker sportief

Het was een hele mooie ochtend met de bovenbouw van de Piramide. De kinderen kwamen op de fiets naar het Wald voor de zwijnsporten excursie die wij in maart aanbieden.

Uilenexcursie De Ratel

De hieronder afgebeelde knutselwerkjes kregen we als bedankje van de Ratel. Zij hadden genoten van de uilenexcursie!

2025 - HET JAAR VAN DE TORENVALK

TEKST EN FOTO'S: DIRK KERKHOFF

Wie kent niet de torenvalk? Eén van de weinige bidende roofvogels, klapwiekend en stilhangend in de lucht, speurend naar voedsel. Omdat de torenvalk zich regelmatig makkelijk laat zien, verwacht je niet dat het eigenlijk helemaal niet zo goed gaat met deze roofvogel. Daarom vragen Vogelbescherming en Sovon, samen met enkele andere organisaties, in 2025 extra aandacht voor de torenvalk.

Door onderzoek en beschermingsactiviteiten dragen we bij aan betere leefomstandigheden voor deze vogels in het landelijk gebied. In het *Jaar van de Torenvalk* willen we daarom onderzoeken wat we kunnen doen om ze te helpen.

In Nederland was de torenvalk lange tijd de talrijkste broedende roofvogel. Tegenwoordig is die plek ingenomen door de buizerd. Door gebruik van landbouwgif daalden de landelijke aantallen van de torenvalk rond 1960. Na een verbod op dat landbouwgif leefde de populatie weer even op. Helaas gaat hij sinds ongeveer 1990 opnieuw achteruit, met kleine oplevingen tijdens veldmuisrijke jaren. Tegenwoordig is nog maar een kwart over van de aantallen van halverwege vorige eeuw! Steeds intensiever grondgebruik maakt grote delen van het boerenland ongeschikt voor torenvalken.

Ook vanuit ons IVN werkt de uilen-/roofvogelgroep mee aan het landelijk onderzoek. We monitoren natuurlijk al jaren een vijftigtal kasten in het gebied.

Van torenvalken krijgen we niet al teveel meldingen terug met de ringen die we plaatsen bij de nestjongen. Het viel mij op dat als ik er een terugkreeg deze vaak in de westelijke kant van Nederland worden teruggemeld, zowel dood als levend. Dat deed bij mij de vraag rijzen wat hiervoor de reden zou kunnen zijn. Hier hadden ook de specialisten eigenlijk geen antwoord op.

In samenspraak met het Vogeltrekstation heb ik een projectaanvraag gedaan voor het vangen en 'kleurringen' van torenvalken, ook de volwassen exemplaren die we tot nu toe niet vingen. Dit onderzoek mag

Herhaalde oproep

Animo zoekt IVN-ers in Mook en Middelaar

Natuur- en Milieugroep Animo wil graag kennis maken met leden van IVN in de Gemeente Mook en Middelaar.

Animo is al jaren actief in het behouden en verbeteren van de natuur. Voor informatie over onze activiteiten kun je kijken op <https://maasburen.nl/pagina/natuur-en-milieugroep-animo>

IVN'ers die belangstelling hebben om hier op wat voor manier dan ook aan mee te doen kunnen een bericht sturen naar info@natuurgroepanimo.nl.

namelijk niet zo maar gedaan worden. Jaren geleden is er al eens een projectaanvraag gedaan, maar die werd destijds niet goedgekeurd. Des te leuker is het dat ik onlangs de goedkeuring kreeg om dit project uit te gaan voeren in ons gebied! Met de kleurringen gaan we veel meer terugmeldingen krijgen (o.a. via www.waarneming.nl), waardoor je een beter beeld krijgt van de verspreiding en uiteindelijk over de leefwijze van torenvalken.

In de noordelijke helft van ons gebied (gemeenten Mook en Middelaar en Genneep) zullen volwassen torenvalken gevangen gaan worden en voorzien van een kleurring (rode ring met witte letters) naast de aluminium pootring die we ze sowieso als nestjong al geven. Ongeringde torenvalken zullen dus twee ringen krijgen, aan beide poten één.

Om de resultaten van dit project een extra boost te kunnen geven, heb ik een naburige ringer, Leo Daanen (van Vogelwacht Maasheggen, ook bekend van o.a. het ringen van ooievaars) gevraagd ook deel te nemen aan het project. Hij bleek net zo enthousiast als ik om de torenvalken in zijn regio in dit onderzoek mee te nemen.

Om goedkeuring voor dit onderzoek op onze ringvergunning te krijgen, moesten we stage lopen bij iemand die het al doet. Samen met Leo ben ik eind

januari jl. richting Harmelen bij Utrecht gegaan. Hier hebben we van Johan Tuls geleerd hoe je volwassen torenvalken kunt vangen en hoe je ze voorziet van een kleurring. Hij ringt elk jaar honderden volwassen en jonge torenvalken. Het was een geweldige ervaring, want volwassen torenvalken hebben we niet vaak in de hand!

OOK JIJ KUNT DE TORENVALK (MOGELIJK) HELPEN!
Nestgelegenheid is belangrijk, dus met het ophangen van speciale nestkasten kun je ze helpen. Niet iedere plek is hier echter geschikt voor. En torenvalken hebben meer nodig. Voedsel is natuurlijk een belangrijk vereiste: muizen, maar ook kleine vogels en grote insecten vormen het dieet. Dit vergt een andere indeling en beheer van het boerenland. Op en rond erven kan men muizen een handje helpen, bijvoorbeeld door een muizenruiter te maken (zie foto hieronder).

En zoals gezegd, je kunt de torenvalk ook helpen door het plaatsen van een nestkast. Ook kun je de instanties meehelpen door hen te melden waar je jagende (biddende) torenvalken ziet. Hierover lees je meer op: <https://www.sovon.nl/tellen/telprojecten/jaar-van-de-torenvalk>.

Winterwandeling Plantenwerkgroep

TEKST: TONNY BLOM; FOTO'S: HENNIE DIMMERS

Het is al een paar jaar een goede gewoonte van de plantenwerkgroep om in het winterseizoen een wandeling te houden en om daarna samen het programma voor het volgende plantenseizoen samen te stellen. Zo gingen we met een aantal leden van de werkgroep op zondag 8 december 2024 op stap rond het IVN-clubhuis om te kijken wat voor moois er nog te zien was.

Buiten het gebouw viel meteen de schone stoep en de opgeruimde omgeving op. Hier was de dag ervoor flink gewerkt door de landschapswerkgroep. Ook de vijver was opgeschoond. Bij de ingang in het gras stond een "ruiter" (maaisel dat ligt opgetast op een houten drager). De bedoeling van zo'n ruiter is dat hier dieren er onder schuilen, waaronder ook muisen, die vervolgens weer voedsel kunnen zijn voor de uilen in de omgeving.

De paarse en witte dovenetel stond nog in bloei. Op een stapel dood hout groeide een zwammetje: waaierkorstmoss. Dezelfde stapel werd overwoekerd door braam: een mooie schuilplaats voor vogels en ander gedier. Van Ger kregen we een raadsel mee. Braam heeft handvormige bladeren, soms drie maar meestal vijf deelblaadjes aan een struik. Aan welke takken komen de vruchten? Wie het weet mag het zeggen!

Daarna namen we een pad omhoog tot waar een oude meidoornboom staat. Daar vind je een degelijk houten bed van waaruit je, liggend in het donker, de sterrenhemel kunt bewonderen. De Groentjes maken hier graag gebruik van. Bij een verlaten bunker stond bezemkruiskruid en er bloeide grijskruid. Op

de achterkant van de bunker is een creatieve geest in de weer geweest met graffiti. Sint-janskruid, niet in bloei, was ook te herkennen. Het had nog niet hard gevoren dus stonden er nog paddenstoelen, waaronder een heksenkring met kleine bruine paddenstoeltjes. Een opvallend plekje oranje bleek het oranje mosbekertje en het wratsporig mosbekertje te zijn. Ook stond er het groen mosbekertje. We kwamen stuifzwammen tegen en allerlei fris groen mos, waaronder het liggend laddermos waarvan de steeltjes horizontaal liggen en op een laddertje lijken.

Op een hoog stuk staat een bankje op een prachtige plek. Het is een stuifduin, een overblijfsel van ongeveer 21.000 jaar geleden uit de laatste ijstijd met een steil opgaande zijde en een glooiend gedeelte. Krachtige westenwinden joegen in die tijd zand op en zetten dit af op de oostelijke oevers van de Maas.

Rendiermos staat op meerdere plekken. Een mooi grijs/groen mos dat op een klein hertengewei lijkt. Het lichtte nu, op een donkere dag, al mooi op. Maar in een heldere nacht bij maanlicht valt het extra op en lijkt het wel wit. Hennie vertelde aan de hand van oude foto's een mooie anekdote. In 1963 had de Page papierfabriek iets te vieren. Voor de vervaardiging van papier werd in Gennep onder andere Scandinavisch hout gebruikt. Voor het feest werd daarom een groep Laplanders uitgenodigd, inclusief een aantal rendieren. Rendieren eten onder andere rendiermos. Zij liepen vrij rond op de hei bij de papierfabriek. Delen van het rendiermos dat nog tussen hun grote hoeven zat, is op de hei achtergelaten. Daardoor groeit hier nu nog steeds het rendiermos.

Op een dode boomstam ontdekten we oorzwammetjes. En we kwamen een natuurlijk “kunstwerk” tegen: takken van sporkehout (vuilboom) zijn in elkaar gegroeid waardoor er een paar mooie rondingen zijn ontstaan. In de zomer zou dit niet opgefallen zijn.

Aan de molshopen konden we zien dat de mollen nog actief waren en dat het dus voorlopig niet hard zou gaan vriezen.

Op het voormalig NATO-kamp zijn bewust een paar bunkers blijven staan als herinnering aan de Koude Oorlog. Voor één bunker staan drie betonnen (Lego-) blokken, bedoeld om te voorkomen dat je de bunker binnen kunt. Deze blokken worden door de Groentjes gebruikt als podium om kunstjes te vertonen, bijvoorbeeld een afgebroken sleedoornstekel op je neus plakken.

We zagen ook veel korstmossen. Deze ontstaan door een combinatie van alg en schimmel. Aan de kleur en vorm is de luchtkwaliteit af te lezen. In erg vervuilde lucht ontstaan geen korstmossen.

De berk levert zacht hout wat snel verrot, maar de schors is taai en sterk. Hier werd in vroeger tijden schrijfmateriaal van gemaakt en allerlei gebruiksvorwerpen zoals schoeisel. Tegenwoordig wordt het ook nog wel gebruikt voor bekleding, onderzetters en mandjes.

Door de natuur gevormd kunstwerkje

Oranje mosbekertje

Zaden van de rozenbottel hebben kleine haartjes. Een kwajongensstreek was om deze bij anderen in de kraag te gooien waardoor ontzettende jeuk ontstond.

Bosmuizen kunnen wel een halve emmer zand verzetten om hun hol te maken; een flinke berg zand voor zo'n klein beestje. Rozetten van jacobskruiskruid en teunisbloem stonden op veel plekken op het voorjaar te wachten.

Toen we terug waren in het IVN clubhuis snorde de kachel. Hennie heeft stroopwafel cupcakes gebakken. Met een kop koffie of thee erbij wordt het nieuwe plantenseizoen besproken en in elkaar gezet. Het was een gezellige en leerzame ochtend zo buiten het plantenseizoen.

Waaierkorstzwam

RESULTATEN PTT-VOGELTELLING 2024

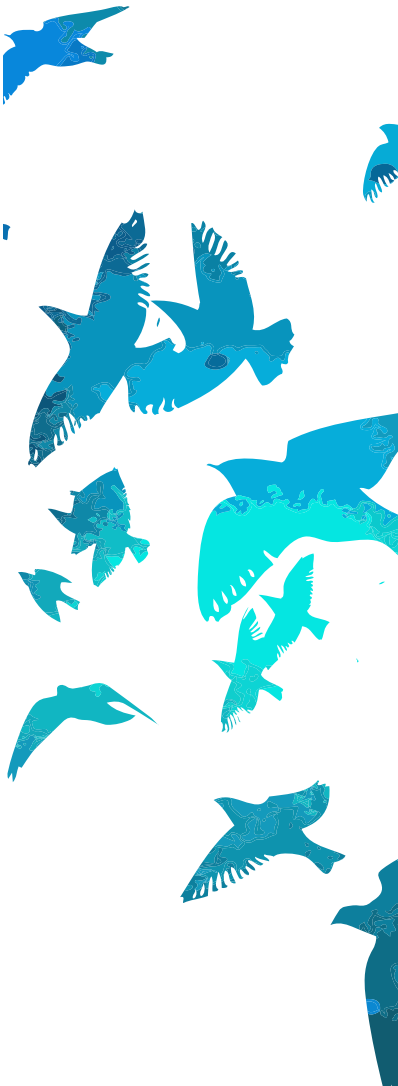
TEKST, FOTO EN TABEL: BENNIE MUSTERS

Dit is een vogeltelling die in de winter wordt uitgevoerd, in de periode van 15 t/m 31 december 2024. Deze telling heet Punt Transect Tellingen (afgekort: PTT) en alle gegevens gaan naar een databank van het Sovon (Stichting Vogelonderzoek Nederland).

Een transect is een uitgezet lijn(stukken)verloop waarlangs ecologisch onderzoek wordt verricht middels het in eerste instantie structureel registreren van hetgeen onderzocht wordt. Met het PTT-project verzamelen we gegevens over de ontwikkeling van het aantal vogels die 's winters in Nederland verblijven.

Per telroute zijn er 20 punten waar je gedurende 5 minuten alle soorten vogels waarneemt en alles wat je hoort en ziet opschrijft. Het hier afgebeelde kaartje is van routenummer 97, de zo genoemde 'Bos en Niers-' route. Op het kaartje zijn de punten 1 t/m 20 vermeld. Als je punt 1 hebt gehad, ga je door naar punt 2, enzovoort. Als je bij punt 20 geteld hebt, ben je bijna klaar. Thuis kun je de resultaten in een databank zetten.

routenr.359: Aff.Bos & Maas	
Soort	Aantal
Aalscholver	4
Blauwe Kiekendief	1
Blauwe reiger	8
Buizerd	1
Canadese gans	20
Ekster	5
Fazant	6
Fuut	3
Grauwe gans	651
Grote zaagbek	8
Grote Zilverreiger	2
Houtduif	101
Kauw	140
Knobbelzwaan	4
Kokmeeuw	17
Kolgans	200
Koolmees	9
Meerkoet	11
Merel	8
Pimpelmees	1
Roodborst	2
Spreeuw	105
Torenvalk	1
Turkse tortel	4
Vink	4
Wilde eend	65
Zwarte kraai	149
Totalen	1530

routenr. 97: Bos & Niers	
Soort	Aantal
Blauwe Kiekendief	1
Blauwe reiger	4
Brilduiker	1
Buizerd	7
Canadese gans	74
Ekster	3
Grauwe gans	333
Grote Zilverreiger	2
Houtduif	124
Kauw	67
Knobbelzwaan	7
Kokmeeuw	152
Kolgans	83
Koolmees	17
Kuifeend	4
Meerkoet	3
Merel	15
Nijlgans	135
Roek	45
Roodborst	4
Tafeleend	3
Vink	16
Vlaamse Gaai	6
Waterhoen	1
Wilde eend	37
Zilvermeeuw	6
Zwarte kraai	29
Totalen	1182

routenr. 157: Reichswald	
Soort	Aantal
Aalscholver	2
Blauwe reiger	9
Buizerd	3
Canadese gans	35
Casarca	14
Ekster	5
Fuut	2
Grauwe Gans	979
Groenling	2
Grote Zilver reiger	5
Holenduif	13
Houtduif	114
Kauw	82
Knobbelzwaan	2
Kokmeeuw	663
Kolgans	176
Koolmees	3
Kuifeend	5
Meerkoet	27
Merel	4
Nijlgans	36
Ooievaar	2
Roodborst	2
Spreeuw	65
Tafeleend	2
Toendrarietgans	21
Torenvalk	2
Turkse Tortel	9
Vink	41
Wilde eend	125
Zwarte Kraai	98
Zwarte Roodstaart	1
Totalen	2549

IMPOSANTE BIJDRAGE VAN IVN MAAS EN NIRS AAN STEENUILENPOPULATIE

TEKST EN FOTO'S: DIRK KERKHOFF

Het complete 'Jaarverslag Steenuilen en Kerkuilen Werkgroep Limburg 2024' kun je lezen op onze webpagina 'Roofvogels en uilen' van IVN Maas en Niers. <https://www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers/roofvogels-en-uilen/>

Elk jaar leveren we met al onze vrijwilligers een grote krachtsinspanning om de uilenpopulatie in onze regio in stand te houden. Met onze werkgroep controleren we 450 nestkasten van steenuil, kerkuil, bosuil en torenvalk. En dan heb ik het werk van de oehoe- en roofvogelterritoria nog niet eens meegerekend. Van deze 450 nestkasten controleren wij er in ons gebied maar liefst 240 van de steenuil!

In heel Limburg zijn er 38 steenuilwerkgroepen actief. Er zijn 16 werkgroepen in Noord- en midden-Limburg; de rest is actief in Zuid-Limburg. In geheel Limburg zijn er vorig jaar 733 jonge steenuilen geboren (in nesten die gecontroleerd werden door de werkgroepen), tegenover 864 in 2023. Het gemiddelde aantal uilskuikens komt dan uit op ongeveer 19 per werkgroep. Het kleinste aantal in een werkgroep was één (1); het grootste aantal was 79.

IVN Maas en Niers zag echter 154 steenuilen geboren worden! Een prestatie om trots op te zijn, we leveren ook dit jaar weer veruit de grootste bijdrage aan het beschermingswerk van de steenuilpopulatie in Zuid-Oost Nederland. Hulde en dank aan iedereen die zijn steen(uil)tje bijdraagt!

Interessant feitje: veel steenuilen blijven redelijk in de buurt van hun geboorteplek. Eén steenuiltje, geboren in mei 2024 in de buurt van het Heiveld te Milsbeek, koos ervoor om een heel eind weg te vliegen. Op 1 oktober 2024 kreeg ik een terugmelding vanuit Leer in Duitsland (Ost-Friesland), helaas was deze overleden gevonden in een schuur. Zou deze tocht van 200km hem/haar te veel zijn geworden? We zullen er helaas nooit achter komen...

Ingezonden oproep

DE NATUURGIDS ZOEKT AUTEURS

De redactie van De Natuurgids is op zoek naar leden uit uw vereniging die bereid zijn om regelmatig een artikel te schrijven in De Natuurgids. Dat kan altijd in overleg en samenspraak met mij.

Op die manier hopen we dat er vanuit Midden- en Noord-Limburg meer input komt in ons mooie natuurmagazine. Het onderwerp staat u in principe vrij, als het maar past in onze visie.

Hulp van de redactie is te allen tijde aanwezig.

*Met vriendelijke groet,
Piet Schuttelaar*

De Natuurgids Tijdschrift voor natuur, milieu en heem in Limburg

Email: gidspiet@ziggo.nl

<https://www.denatuurgids.nl/>

ALLEEN OP DE WERELD?

TEKST: PETER MEGENS; FOTO: PIXABAY

Deze titel doet denken aan het boek van Hector Malot over het jongetje Remi. Remi wordt in de steek gelaten door zijn pleegouders en voelt zich alleen. Maar iemand is nooit alleen. Als hij alleen was, had Malot geen verhaal gehad. Al gauw komt de muzikant Vitalis met zijn dieren in beeld en begint het eigenlijke verhaal. Ook Robinson Crusoe was niet alleen op zijn eiland. Hij kreeg gezelschap van Vrijdag en leefde met planten en dieren. Zonder planten en dieren was hij snel gestorven en zou er geen verhaal zijn.

Geen enkel levend wezen is alleen. Een levend wezen kan je niet als een onafhankelijk wezen beschouwen. Ik lees mijn DNA en dat vertelt wie ik ben. Dat is wat we denken. Ons eigen DNA, is niet wie we echt zijn. We zijn meer! Daar is een naam voor, "de holobiont". Een holobiont is een verzameling van een gastheer en de vele andere soorten die erin of eromheen leven. Een mens leeft met veel micro-organismen samen [endosymbiose]. Met biljoenen leven ze op en in ons. Microben hebben een slechte naam. Zij zorgen voor dood en verderf. Antonie van Leeuwenhoek was een van de eersten die kleine "dierkens" zag in regenwater en tandplak [1677].

Microben waren altijd betrokken bij ziekte en dood. Niet zo gek dat we er panisch van worden. Maar er leven biljoenen microben op ons lijf waar we geen last van hebben. Vele beschermen ons zelfs en zijn onmisbaar. Ook in ons lijf leven microben. Denk aan onze maag, waar ze onmisbaar zijn, bij de vertering van ons voedsel. Zelfs in onze cellen leven organellen. Een deel van deze organellen zijn ooit vrijlevende microben geweest die we een onderdeel van onze cellen hebben gemaakt. Denk hierbij aan mitochondriën, of nog bekender de bladgroenkorrels bij planten. Zij hebben allen een "eigen" DNA en zijn dus eigenlijk "extra" DNA. Samen vormen ze de mens, de holobiont.

Bij planten leven allerlei microben, boven en onder de grond. Op één willekeurig blad leven miljoenen microben tot gemiddeld wel 200 soorten. De wortels zijn afhankelijk van schimmels [mycorrhiza] en bacteriën, voor voeding, mineralen en water. En deze zijn weer afhankelijk van de plant. In de wortelsfeer leven ook veel soorten microben die de plant beschermen tegen minder aangename microben. Want die bestaan er natuurlijk ook.

Een koe is een planteter, een herbivoor. Vooral gras en dat is moeilijk te verteren. Een koe herkauwt, dat wil zeggen dat gras, dat is doorgeslikt, in de pens [een van de vier magen] komt. In rust rispt de koe het gras weer terug in de mond en herkauwt het gras. Vervolgens gaat het naar de netmaag waar het gras verder wordt verteerd door een microben samenleving. In koeienmagen leven heel veel bacteriën en schimmels die zorgen voor de vertering van het gras. Allemaal met koeveremd DNA. De koe leeft uiteindelijk niet van gras maar van de microben. In de laatste, de lebmaag, worden lysozymen aangemaakt, dat de celwanden van microben afbreekt. Van de voedingsstoffen die hierbij vrijkomen leeft de koe.

Ook de mens zit vol met microben. In ons lichaam maar ook op onze huid. Dat is al sinds de eerste mensen op de aarde verschenen. We hebben net zoveel microben als lichaamscellen. Op onze hand tien miljoen per cm². Daarbij verschillen de aantallen en soortsamenstelling op de linker- en rechterhand. Dat al naar gelang de voorkeur voor links of rechtshandigheid. Onder normale omstandigheden merken we niks van al die bedrijvigheid. We leven er gewoon mee. Maar als het microben milieu verstoord wordt, raakt ook het biologische evenwicht verstoord. En dan merken we er wel wat van. Vooral in de westerse wereld zijn we panisch voor vuil geworden. Bacteriën, bah! Door deze instelling hebben westerse mensen maar een beperkte microben-biodiversiteit. Bacteriedodende middelen overspoelen onze samenleving:

crème, mondspoeling, doekjes, spray, wasmiddelen en zeep. Dit doodt ook onze altijd aanwezige microben-samenleving. Is dit slecht? Ja! De microben die ons juist goed beschermen gaan dan ook dood. Ons wordt geleerd dat we goed moeten omgaan met de aarde [onze wereld], goed rentmeesterschap noemen we dat. Voor onze microben geldt hetzelfde [hun wereld]. Microben zijn fascinerende wezens. Vervelende microben worden bestreden door de goede, zodat het microbiom (de samenstelling van de microben) in balans blijft. Maar als we het evenwicht verstoren, door een te fanatieke hygiëne, krijgen we problemen.

Bij astma, eczeem, reuma, de ziekte van Crohn en diabetes¹ speelt het microbiom zeker een rol. We kennen niet voor niks de term Westerse ziekten. Kinderen die veel buiten spelen in zand en modder, en in contact komen met huisdieren [hond] zijn veel weerbaarder voor aandoeningen als bv. eczeem. En niet te vergeten een divers dieet zonder gif. Onze microben biodiversiteit wordt zo versterkt. Hygiëne is goed maar niet overdrijven. Ook het te gemakkelijk gebruik van antibiotica is slecht. Zij doden de ziekteverwekker maar ook onze goede, onmisbare microben samenleving. Er zijn tegenwoordig sterke aanwijzingen dat een verstoord microbiom van invloed is op onze gezondheid. Er loopt één zenuw, de nervus vagus, van

o.a. de maag en darmen naar de hersenen. Bij muizen met een verstoord microbiom traden darmproblemen op. Met het herstellen van het microbiom door het toedienen van een gezonde poeptransplantatie van gezonde muizen verdwenen de klachten. Via de nervus vagus geeft het microbiom informatie door aan onze hersenen. Microben spelen een hele grote rol in ons leven. En dat niet alleen, in al het leven op aarde. De wereld zit er ook vol mee. Eén gram aarde kan één miljard microben bevatten.

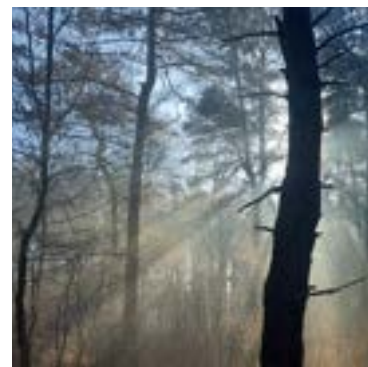
Als we naar de holobiont kijken zien we de mens en zijn microben. De mens heeft ongeveer 20.000 genen. Onze gehele microben samenleving inclusief de organellen [zoals de mitochondriën] hebben wel 20 miljoen genen. Microben overheersen. We kunnen niet zonder, samen zijn we de holobiont. En besef dat ons eigen DNA, ook nog eens, grotendeels afkomstig is van microben. Ooit is het leven begonnen met een bacterie. Door steeds meer samenwerking zijn insecten, planten, muizen, olifanten en ook mensen ontstaan. Microben bepalen voor een groot deel, wie we zijn. "Wie zijn we?", is dan ook een interessante vraag. Als we denken dat God ons heeft geschapen, naar zijn evenbeeld, dan geeft dit wel te denken.

WINTER 2025

TEKST EN FOTO'S: BENNIE MUSTERS

Het was een winter die eigenlijk geen winter wilde worden. Veel mist en grauwe dagen, maar wel goed voor wat winterse plaatjes met veel water. En een foutje van de kikker, die reed een scheve schaats. En dat allemaal in de omgeving Ven Zelderheide. Behalve de kikker, die woont in 't Quin.

Geplande activiteiten | agenda voor de komende periode

Voor de periode t/m september 2025 hebben we weer een aantal lezingen en interessante evenementen gepland. Kijk voor de actuele situatie, details en aanmeldingen op onze website.

Vrijdag 18 april (19:30 - 21:30 uur)
Lezing: Bermbeheer gemeente Gennep
door Lidewij Keser
Locatie: IVN-clubhuis Gennep
(aanmelden verplicht)

Donderdag 24 april (10:00 - 12:30 uur)
Publiekswandeling Bleijenbeek
Gids: Ger Frenken
Start: bij ruïne Bleijenbeek
(geen aanmelding nodig)

Dinsdag 29 april (19:00 - 21:00 uur)
Plantenwerkgroep: Inventarisatie Veerstraat, ophaalbrug Mook
(Graag aanmelden via de website:
<http://www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers/planten>)

Woensdag 14 mei (19:30 - 21:30 uur)
Lezing: Biodiversiteit
door: Peter Megens
Locatie: IVN-clubhuis Gennep
(aanmelden verplicht)

Woensdag 18 mei (07:00 - 09:00 uur)
Vroege vogels-wandeling naar de Duvelskuul
(Vogels spotten en vogelzang beluisteren)
Start: bij Ruïne Bleijenbeek
(aanmelden verplicht | maximaal 20 deelnemers)

Zaterdag 24 mei (09:00 - 14:00 uur)
Plantenwerkgroep: Uitstapje naar Heukeloms Beekdal
(Graag aanmelden via de website:
<http://www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers/planten>)

Zondag 1 juni (09:30 - 12:00 uur)
Publiekswandeling Heukelomse beek
Gidsen: Miriam Pietz en John Toonen
Start: bij P-plaats Petruskerk, Kerkplein 5 in Bergen
(geen aanmelding nodig)

Woensdag 25 juni (19:00 - 21:00 uur)
Plantenwerkgroep: Inventarisatie Veerstraat, ophaalbrug Mook
(Graag aanmelden via de website:
<http://www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers/planten>)

Zaterdag 5 juli (20:30 - 22:00 uur)
Publiekswandeling Nachtzwaluwen luisteren/kijken
Gids: Peter Thönnissen
Start: bij P-plaats Zevenboom, Afferden
(geen aanmelding nodig)

Donderdag 10 juli (19:00 - 21:00 uur)
Plantenwerkgroep: Gebrande Kamp
(Graag aanmelden via de website:
<http://www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers/planten>)

Zaterdag 23 augustus (21:00 uur)
Nachtwandeling en nachtvlinders kijken
Gidsen: Martha Toonen, Peter Megens, Ger Beumeler
Locatie: IVN-clubhuis Gennep
(geen aanmelding nodig)

Dinsdag 2 september (19:00 - 21:00 uur)
Plantenwerkgroep: Oefelter Meent
(Graag aanmelden via de website:
<http://www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers/planten>)

VERVOLG PROGRAMMA-OVERZICHT OP BLZ. 27

Geplande activiteiten | agenda voor de komende periode

Dinsdag 23 september (19:30 - 21:30 uur)
Paddenstoelenwerkgroep: programma nog in te vullen

Locatie: IVN-clubhuis Gennep

Zondag 28 september (tijden: nader te bepalen)
Plantenwerkgroep: Botanische tuin Jochemhof in Steyl (meer informatie volgt te zijner tijd)
(Graag aanmelden via de website:
<http://www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers/planten>)

Dinsdag 30 september (19:30 - 21:30 uur)
Paddenstoelenwerkgroep: programma nog in te vullen

Locatie: IVN-clubhuis Gennep

ALGEMENE INFORMATIE LEZINGEN

Aanmelden via onze website is verplicht voor lezingen. Dit in verband met het maximum aantal deelnemers en de indeling van de zaal.

IVN-leden betalen € 3,00 en niet leden € 5,00.
Koffie / thee in de pauze is inbegrepen.

De zaal gaat een half uur voor aanvang open.

TIPS VOOR DEELNEMERS WANDELINGEN

Vergeet niet om stevige wandelschoenen te dragen, want de paden kunnen oneffen of modderig zijn.

Neem een flesje water en een kleine snack mee voor onderweg.

Controleer vooraf de weersverwachting en kleed je gepast aan.

Houd rekening met de natuur en respecteer de flora en fauna die u tegenkomt.

Oplossing raadplaatje

Het is een sneeuwkllokje.
Sneeuwkllokjes zijn wit van buiten, maar de binnenkant heeft vaak vele kleuraccenten.

UITGAVE MANIE EN AANLEVEREN KOPIJ

De **MaNie** is een uitgave van de afdeling Maas en Niers van het IVN. Het blad is ook te bekijken op onze website www.ivn.nl/afdeling/maas-en-niers.

Daar vind je ook de actuele informatie over wandelingen, activiteiten en interessante links.

Kopij voor de volgende (zomer-)uitgave voor 16 juli 2025 sturen naar redactie.manie@ivn-maasenniers.nl. Alle bijdragen aan de **MaNie** worden op persoonlijke titel gedaan en bevatten niet altijd de visie van redactie en/of bestuur. De redactie behoudt zich wel het recht voor stukken in te korten. Kopij met een karakter dat niet bij de IVN past (bijvoorbeeld commercieel of politiek) wordt niet gepubliceerd.

Wil je de digitale nieuwsbrief ontvangen met actuele berichten? Stuur een mailtje naar: secretaris@ivn-maasenniers.nl.

GEVANGEN DOOR DE LENS

IVN-FOTOGRAFEN REGISTREERDEN ONZE GEVARIEERDE NATUUR

